

**OLY TA'LIM MUASSASALARIGA
KIRUVCHILAR UCHUN**

SAVOLLAR KITOBI

ABITURIYENT: _____
F.I.O. Imzo

ABITURIYENT DIQQATIGA!

Test topshiriqlarini yechishdan avval savollar kitobini varaqlab, unda har bir fan boyicha 36 ta savol mavjudligini tekshiring. Agar savollar soni kamligi aniqlansa yoki savollar kitobi raqami bilan javoblar varag'i raqami bir xil bo'lmasa, darhol auditoriya rahbariga ma'lum qiling.

Savollar kitobida abituriyentning familiyasi, ismi, otasining ismi xato to'ldirilgan yoki to'ldirilmagan va imzosi qo'yilmagan hollarda e'tirozlar ko'rib chiqilmaydi.

Kitob tipi: 32

FANLAR:

Blok 1: Ona tili va adabiyot

Blok 2: Biologiya

Blok 3: Kimyo

Savollar kitobi raqami: **1701345**

Toshkent – 2017

ONA TILI VA ADABIYOT

1. Qaysi gapda yasama so'zni tobelantirgan ibora ishtirok etgan?
A) Haqiqiy vatanparvarlar jon kuydirib mehnat qilishdan aslo charchamaydilar.
B) Vatanga bo'lgan muhabbatim meni xorijliklar yutug'idan ko'z yumishga majbuv qilmaydi.
C) Vatanni ko'z qorachig'iday asrashni ma'rifatli millatlardan o'rganish kerak.
D) O'z Vatanga dog' tushirish uni sotish degan so'z.
2. Qaysi gapda uch xil gap bo'lagi turdosh ot bilan ifodalangan?
A) Erkin yosh avlodlar senga zo'r qanot.
B) Samiyaxon kutubxonimizning faol kitobxonlaridan biridir.
C) O'lmasning onasi uyda do'ppi tikadi.
D) Shohim, Alisherga ozor bermang, u buyuk odam.
3. Uyushiq aniqlovchi mavhum otlar bilan ifodalangan gapni belgilang.
A) Bolajon o'zbek xalqi voqea tagida haqiqat va o'zbekona fe'l-atvor borligiga ishonadi.
B) Iste'dod egasi o'zi yaratgan ma'naviy va moddiy boylikdan o'zi ham bahramand bo'lishga haqli.
C) Insonning yoshlikda yo'l qo'ygan xatosi, bilib-bilmay qilgan gunohi yoshi ulg'ayganida o'z natijasini beradi.
D) Qattiq qo'rqish va vahimaning zo'ridan oyoq-qo'lim bo'shshib, tilim kalimaga kelmay qoldi.
4. Nuqtalar o'rnida faqat bo'g'iz undoshi ishtirok etadigan so'zlar qatorini toping.
A) so...il, l...tiro, zo...id, mu...tasham
B) ma...luq, mu...arrir, ishta...a, i...los
C) mu...abbat, mu...ojir, ma...sulot, sa...ovat
D) sa...ro, ra...mat, mu...tasham, mu...lat
5. Qaysi gapda qatnashgan o'zaro shakldosh qo'shimchalar urg'u olish yoki olmasligiga ko'ra farq qiladi?
1. Kechgi taom payti tog'da ko'chki bo'lganligi haqida xabar berildi. 2. Bu yigitcha o'zini oqlashga tirnoqcha nasos topolmadi.
3. Qat – qatgina qatlama, aqling bo'lsa, tashlama. 4. Qadr don kundaligim, senga hech bir so'z yozmaganimga ancha bo'ldi, mana, bugun qalamdon ichidagi qalamimga yana qo'l uzatdim.
A) 1, 2, 3, 4 B) 2, 3, 4 C) 2, 3 D) 1, 4
6. Tarkibida turlangan so'z qatnashmagan gaplar to'liq berilgan javobni aniqlang.
1. Bu voqea xuddi kechagina bo'lgandek, ammo darrov uch yil o'tibdi. 2. Chuqur va xayolchan ko'zlarida sirli va sehrli bir holat aks etadi. 3. Yigit to'satdan gandraklab borib tizzalab qoldi. 4. Shu payt birdan eshik sharaqlab ochildi-yu, Ertoev kirib keldi.
A) 1, 3, 4 B) 3, 4 C) 1, 3 D) 1, 2, 4
7. **Gapirganda avvalgi baland ovoz bilan emas, shivirlab gapirdi.**
Ushbu gapdagi yasama so'zlar haqida berilgan noto'g'ri fikrni aniqlang.
A) ravishdan sifat yasalgan
B) taqlid so'zdan fe'l yasalgan
C) otdan fe'l yasalgan
D) sifatdan ot yasalgan
8. Yaproqlar tebranar **she'r** maqomiga, **Chechaklar** jimgina egib turar **bosh**.
Marmar sarhovuzning kumush jomiga Shoir ko'zlaridan oqib tushar **yosh**.
Ushbu she'riy parchada ajratib ko'rsatilgan so'zlardan nechtasi shakldoshlik xususiyatiga ega?
A) 1 B) 4 C) 2 D) 3
9. Qaysi javobdagi barcha fe'llarning asosi omonimlik xususiyatiga ega?
A) Behudaga dori ichishni qo'ysangiz, dardingiz arib, sog'ayarmidingiz?
B) Bog'bon uni so'ligan deb gumon qildi-yu, yulib tashladi.
C) Jayron tog'dan tog'ga o'tib, qayerga borishini bilmasdi.
D) Karimbek mashinani yo'lga chiqarib, qishloq tomon yurdi.
10. Istiqloq tufayli chekka qishloqlarda ham havaslansa arziguilik korxonalar yaratildi.
Berilgan gapda yasama so'zlar miqdori necha?
A) 4ta B) 3ta C) 2ta D) 2ta
11. Qaysi gapda kelishik qo'shimchasini ko'makchi bilan almashtirish mumkin?
A) Mehnatsevarligidan el ichida obro' qozongan edi.
B) Hovli suv quygandek jimjit.
C) Matni kitobdan daftarga ko'chirdim.
D) Birdan chehrasidagi quvonch o'rnini hayrat egalladi.
12. Quyida berilgan qaysi gapda yordamchi so'z turkumlarining har bir turiga oid birliklar qatnashgan?
A) U nihoyatda ziyrak, idrokli, keng mushohadali, o'ta qiziquvchan, uquvli, bilimga chanqoq, mehnatkash edi va shu fazilatlar bilan ajralib turardi.
B) Bu zanjir ila zamonga daxldorsan, sen ham ahli olam qatori uchinchi ming yillikda yashamoqdasan.
C) Bu maqsad sari qo'yilgan birinchi qadamgina emas, balki kelajakka ishonch belgisidir.
D) Siz ham bu ishga qadam qo'yishdan ilgari bir karra o'ylab ko'rsangiz bo'larmidi?
13. Suydim,
Erkalandim,
Ayrildim,
Kuydim,
Izzat nima bildim,
Shu-da bir yashash!
She'riy parchadagi fe'llar haqidagi noto'g'ri fikrni aniqlang.
A) ikkita fe'lning yetakchi morfemasi fonetik xodisa asosida yozilgan
B) ikkita fe'l sodda yasama hisoblanadi
C) ikkita fe'l tarkibida nisbat qo'shimchasi qo'llangan
D) faqat o'timli fe'llar ishtirok etgan
14. Keltirilgan parchada ravish turkumiga oid yasama so'z necha o'rinda qo'llanilgan?
U bugun juda charchagan edi, kechki taomda ham arang o'tirdi, yostiqa boshini qo'ydi-yu, darhol uyquga ketdi. Bir mahal endigina orom olib uhlayotganda kimdir hovli eshigini ochib ohista kirib keldi, uning bu ovozdan so'ng uyqusi butunlay qochdi, boyagi uyqu istagi uni bir zumda tark etdi.
A) 2 B) 3 C) 5 D) 4
15. **Buvimning har qissasi,
Har bir qilgan hissasi
Fikrimni tortar edi,
Havasim ortar edi.**
Ushbu parcha haqida bildirilgan to'g'ri fikrni toping.
A) bog'lovchisiz qo'shma gap
B) ergashgan qo'shma gap
C) bog'langan qo'shma gap
D) murakkab qo'shma gap
16. Berilgan so'zlardan nechtasida nuqtalar o'rniga chuqur til orqa sirg'aluvchi jarangsiz undosh qo'yilishi kerak?
...alifa, ...ilvatgoh, mu...olif, ...assos, e...rom, shuku...li, ta...sin
A) to'rttasida B) ikkitasida C) beshtasida D) uchtasida
17. O'g'il ham qiz ham albatta uyda ko'chada o'z fe'li muomalasi bilan boshqalarga o'rnak bo'lishi kerak.
Ushbu gapda tushurib qoldirilgan tinish belgilari haqida to'g'ri fikrni aniqlang.
A) 5 o'rinda vergul, 1 o'rinda tire tushurib qoldirilgan
B) 4 o'rinda vergul, 1 o'rinda tire tushurib qoldirilgan
C) 6 o'rinda vergul tushurib qoldirilgan
D) 4 o'rinda vergul tushurib qoldirilgan
18. Berilgan she'riy parchadagi sifatlar qanday gap bo'lakalari vazifasida kelgan?
Yaxshiga yaxshi nom fe'ldan yetar,
Sha'niga barcha el rahmatlar aytar,
Yomon bag'rini tosh aylasa, yaxshi -
Yurak qo'ri bilan toshni eritar.
A) vositasiz to'ldiruvchi, sifatlovchi aniqlovchi, ega
B) vositali to'ldiruvchi, sifatlovchi aniqlovchi, kesim
C) vositasiz to'ldiruvchi, sifatlovchi aniqlovchi, kesim
D) vositali to'ldiruvchi, sifatlovchi aniqlovchi, ega
19. Quyidagi gaplarning qaysi birida hol va kesim uyushib kelgan?
A) Inim, dunyoda kitob o'qimoqdan, tafakkurdan, she'r aytmoqdan zavq baxsh mashg'ulot yo'qdir.
B) Shu yerga kelganda, mingboshining qovog'i solina boshlagan edi, qisiq ko'zlarining tez-tez yumilib pirqirayotganday bo'lganini Miryoqub ham payqadi.

- C) *U hamma vaqtdagidek did va farosat bilan kiyingan, avvalgidek chiroyli, xushmuomala edi.*
D) *Shoir o'z hayotida yaratgan ilmiy, madaniy muassasalarning yashashini, xayr-u ehsonlarning o'zidan keyin ham kattaroq miqyosda davom etishini orzu qildi.*
20. Muallim va ustoz shuurimizni ilm bezagi bilan ziynatlaydi, ularga chiroyli va yoqimli xislatlar bilan chiroy va oro kasb etadi, tushuntirish bilan odamni foydasiz narsalardan xalos etadi, insonni chin ma'noda komil inson darajasiga yetkazish bilan bilim xazinesini ularning qalbiga joylaydi. Ushbu gapda qatnashgan yasama so'zlarning sintaktik vazifasini toping.
A) *to'ldiruvchi, aniqlovchi, kesim*
B) *aniqlovchi, kesim, hol*
C) *ega, hol, aniqlovchi, kesim*
D) *ega, to'ldiruvchi, aniqlovchi, kesim*
21. Qaysi gapda teng bog'lovchi uyushiq to'ldiruvchini bog'lamagan?
A) *Fan - qayiq va kemalar uchun ochiq okeandir: biri unda oltin xirmonlarni to'plasa yig'sa, biri unda mayda baliqlar ovlash bilan band.*
B) *Dunyoda turmoq uchun dunyoviy fan va ilmi o'rganish lozimdur, zamona ilmi va fanidan bebahra millat boshqalarga poymol bo'lur.*
C) *Bo'htonchilar, chindan ham, baxtsiz maxluqlarki, o'z g'alabalari natijasida yuzlari battarroq qorayganini va ichlari yana battarroq chirkinklashganini sezmaydilar.*
D) *Kuchli va oliyjanob tabiatlilar hamma asrashga qodir bo'lgan haqiqat yordamida yolg'oni zangidek oyoqosti qilib tashlaydilar.*
22. Nuqtalar o'rniga faqat tushum kelishigi qo'llaniladigan gapni belgilang.
A) *Ko'p til... bilmoqlik... foydasi katta, u inson...katta boyligi hisoblanadi.*
B) *Mamlakat... kichik bir qismi bo'lgan oila... tinchligi... asraylik.*
C) *Qirq yil umri... sarf qilib, yulduzlar siri..., koinot siri... o'rgandi-yu, zamin siriga, insonlar hayotiga kelganda g'afolatda qoldi.*
D) *Yo'lchi arava... nimasi shikastlangani... payqamay hayron bo'lib turar ekan, arava... tagidan dehqon... ayanchli tovushi eshitildi.*
23. U akalari bilan suvsiz cho'lga suv chiqaribdi. Hamma yerni gullagan bog'ga aylantiribdi. Shunda yurtni sonsiz yov bosibdi. Dushmanlar ekinzorlarni ayovsiz paymon qilishibdi, daraxtlarni yoqib yuborishibdi. Ushbu gapdagi yasama so'zlar sonini belgilang.
A) 7 B) 5 C) 4 D) 6
24. Berilgan gapda hokim bo'lak vazifasida kelgan sifatlar soni nechta? Yigit oddiy kiyingan, o'rta'bo'y va chiroyli ekan.
A) 3ta B) 2ta C) 1ta D) 4ta
25. "Sohibqiron" dramasi o'zini "Men shahri Keshdan. Otam sizga sarboz bo'lgan. Dehli jangida shahid ketgan..." deb tanishtirgan qahramonning ismi nima edi?
A) *Qosimbek* B) *Kayxisrav* C) *Aloviddin* D) *Barlos Bahodir*
26. "Ho'ena! Aslo g'am yema! Shu o'gillaringning menda haqi ko'p. Sening tuzingni men ko'p yeganman. Katta o'g'ling meni ko'p parvarish qilar edi. Endi shuning arvohi uchun ertaga maydonga kiraman..."
"Ravshan" dostonidagi ushbu so'zlar qaysi qahramonga tegishli?
A) *Jaynoq kal* B) *Ersak kal* C) *Aynoq kal* D) *Tersak kal*
27. Quyidagilardan Zokirjon Xolmuhammad o'g'li Furqat haqidagi ma'lumotlarni aniqlang.
1. Sakkiz yoshida Fariddin Attorning "Mantiq ut-tayr" dostonini yod olgan.
2. 21-22 yoshida devon tartib bergan.
3. Chimyonda maktabdorlik, shuningdek, kosiblik bilan shug'ullangan.
4. Ilmi nujum, tabobat bilan shug'ullangan.
A) 1, 2, 4 B) 1, 3, 4 C) 2, 3 D) 1, 2, 3, 4
28. Sergey Yesenin qaysi she'ri mazmunida Eron bilan Rossiyada ayollarga munosabat masalasidagi farqlar aytib o'tiladi?
A) *"Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan..."*
B) *"Bu dunyoda men bir yo'lovchi..."*
C) *"Xurosonda bir darboza bor..."*
D) *"Singlimga xat"*
29. Ozod Sharafiddinov hayoti va ijodiga tegishli bo'lmagan ma'lumotni toping.
A) *"Jahon adabiyoti" jurnalining 100ta sonini tayyorlab ulgurgan.*
B) *O'zbek adabiyotshunosligida ko'p tilga olinadigan "shafqatsiz realizm" ko'rinishlarini o'tgan asrning 60-yillarida o'zbek romanchiligiga olib kigan.*
- C) *Cho'lpon, Fitrat singari ijodkorlar haqida yozgan maqolalari katta shov-shuvga sabab bo'lgan.*
D) *"Zaharxanda qahqaha", "Bir tilda gaplashaylik", "She'r ko'p, ammo shoir-chi?" maqolalari adabiy jamoatchilik orasida birdan og'izga tushgan, munozara mavzusiga aylangan.*
30. "Sayohatnoma" asarida Muqimiy:
Bir ko'cha ketguncha do'kon,
Sho'x odami, ichmay piyon,
Mast otasi bezor ekan...
misralarida qaysi joyni ta'riflagan?
A) *Nursuxni* B) *Do'rmanchani* C) *Oltiariqni* D) *Zohidni*
31. Menga yaxshi dedi yor birla o'lmak,
Na lozim g'am bilan dunyoda qolmak!
Shu so'zni aytti, tig' urdi o'zig'a,
Ko'rinmay qoldi keng olam ko'zig'a.
Ushbu she'riy parchada qaysi adabiy qahramon holati tasvirlangan?
A) *Farhod, "Farhod va Shirin"*
B) *Majnun, "Layli va Majnun"*
C) *Suhayl, "Suhayl va Guldursun"*
D) *Suhayl, "Sab'ayi sayyor"*
32. Quyidagi qaysi misra bilan boshlanuvchi she'r muxammas janrida bitilmagan?
A) *"Kishi holimni bilmas, mehribonimdan adashganman" (Furqat)*
B) *"Yod mandin kim berur: yaxshi zamonlar ko'rdiman" (Turdi Farog'iy)*
C) *"Ohkim behad menga javr - u jaf o aylar falak" (Nodira)*
D) *"Shirinsuxan Laylivashim vaqtiki qohir bo'lg'usi" (Munis)*
33. Hasbi hol yo'nalishidagi quyidagi misralar qaysi shoir qalamiga mansub?
Yigirma yil maktab ochdim qizlarga,
Hirsim baland bo'ldi doyim ash'ora.
O'zum bitdim mingdin ortuq g'azalni,
Zikr etib o'tdim oxir azalni.
A) *Dilshodi Barno* B) *Nodira* C) *Anbar Otin* D) *Jahon Otin Uvaysiy*
34. Muhammadrizo Ogahiy hayotiga oid ma'lumot berilgan javobni aniqlang.
A) *"Tanbur chizig'i" deb nom olgan notalar tizimi kashf qilgan.*
B) *Xiva xoni tomonidan saroyga farmonnavis kotib qilib tayinlangan.*
C) *Markaziy Osiyoda birinchilardan bo'lib toshbosmaxona tashkil qilgan.*
D) *Kutilmaganda otdan yiqilib, oyog'i lang bo'lib qoladi va keyinchalik miroblik vazifasidan iste'fo beradi.*
35. Quyidagi misralar qaysi adib qalamiga mansub?
"Menda qolsa, ijod jarayonida qandaydir ilohiyot bor, degan bo'lur edim. Haqiqiy ijodkor Xudo ko'ngliga solganda qo'lga qalam oladi. Chinakam badiiy asar yozilmaydi, tug'iladi!"
A) *O'tkir Hoshimov* B) *Abdulla Qahhor* C) *Odil Yoqubov* D) *Asqad Muxtor*
36. Rohat topar jonim mening qilsa sitam har necha ul,
Javri magar bo'lmishdurur dardima darmon, ey rafiqliq. (Feruz)
Baytda qo'llangan she'riy san'atlarni aniqlang.
A) *tajnis, tazod* B) *husni ta'lil, tanosub* C) *talmeh, mubolag'a* D) *tazod, tanosub*

BIOLOGIYA

37. G'o'zaning dominant belgisi qo'ng'ir tolali va uzun poyali turi gomozigota oq tola va kalta poyali turi bilan chatishtirildi. Birinchi avlodda olingan 700 ta o'simlikning barchasi novvot rang tolali va uzun poyali bo'ldi. F₂ da olingan 3200 ta o'simlikdan qanchasi qo'ng'ir tolali uzun poyali bo'lgan?
A) 1800 B) 800 C) 1200 D) 600
38. Tishlarning qoramtir rangi ikkita dominant gen ta'sirida rivojlanadi. Bu genlarning biri autosomada, ikkinchisi X xromosomada joylashgan. Bu belgining autosomada joylashgan turiga ega bo'lgan erkak va jinsga birikkan turiga ega bo'lgan ayol oilasida tishlari normal bo'lgan qiz va o'g'il tug'ildi. Ushbu oilada tug'iladigan farzandlarning necha foizida belgining faqat X xromosoma orqali irsiylanadigan turi mavjud bo'ladi?
A) 12,5 B) 50 C) 25 D) 75
39. Itning koker zoti junining qora rangi dominant noallel A va B genlarga bog'liq. Faqat A genining dominant holatda bo'lishi junning malla, B

- genining dominant holatda bo'lishi junning jigarrang, dominant genlarning uchramasligi junning oq rangda bo'lishini ta'minlasa, AaBb x aaBb genotipli organizmlar o'zaro chatishtirilgandan olingan avlodning genotip (I) va fenotip (II) nisbatlarini aniqlang.
- A) $a-3:1:2:1:1$; $b-4:2:1:1$
 B) $a-1:1:1:3:1:1$; $b-2:4:1:1$
 C) $a-2:2:2:1:1$; $b-3:2:2:1$
 D) $a-1:2:1:1:2:1$; $b-3:1:3:1$
40. DNK qo'sh zanjirida 180 ta vodorod bog'i bo'lib, uning 1/3 qismi guanin va sitozin orasida joylashgan bo'lsa, DNKdagi guanin nukleotidlar sonini toping.
 A) 60 B) 20 C) 40 D) 80
41. O'simlik mitoxondriyasida oksidlanish jarayonida 108 molekula ATF sintezlangan bo'lsa, sitoplazmada qancha energiya (kj) issiqlik sifatida tarqalganligini (a) va shu vaqt davomida xloroplastda hosil bo'lgan ATF molekulasini sonini (b) aniqlang.
 A) $a-360$; $b-3420$ B) $a-240$; $b-3420$ C) $a-360$; $b-3240$ D) $a-240$; $b-2160$
42. Shimpanze zigotasining birinchi marta ekvatorial bo'linishidan hosil bo'lgan blastomerlardagi jami autosomal sonini aniqlang.
 A) 384 B) 288 C) 368 D) 192
43. Bir sinfga mansub o'simliklar navlarini aniqlang.
 A) *Yulduz, Toshkent-1, Ulug'bek-600*
 B) *Zarg'aldoq, Sangzor, Samarqand-3*
 C) *Zarafshon, Buxoro-9, Nimrang*
 D) *Vatan, Sangzor, Omad*
44. Quyidagi berilganlardan noto'g'ri ma'lumotlarni aniqlang.
 1) sil tayoqchasi hujayrasidagi halqasimon DNK membrana bilan o'ralmagan; 2) xongul hujayrasi membranasi oqsil va ikki qavat lipid molekullaridan iborat; 3) loviya urug'i hujayrasidagi donador endoplazmatik to'rt lipid sintezini amalga oshiradi; 4) ko'k yashil suv o'tlarining hujayralari erkin azotni to'plash xususiyatiga ega; 5) oq po'panak tanasi bir yadroli ko'p hujayralardan iborat; 6) batsidiya hujayralarida lixenin, amilaza, turli vitamin va fermentlar uchraydi.
 A) 1,6 B) 2,4 C) 3,5 D) 1,3
45. Peshonasi past, qosh usti suyagi bo'rtib chiqqan, pastki jag'i katta, tishlari yirik, iyagi rivojlanmagan, miyasining hajmi 850-1220 sm³ bo'lgan. Ushbu ta'rif odamning qaysi ajdodlariga mansub?
 A) *kromanyon* B) *neandertal* C) *pitekantrop* D) *sinantrop*
46. Organizm (a) va biosfera (b) darajadagi hodisalarni aniqlang.
 1) lipa changdonida arxeosporaning hosil bo'lishi; 2) itbaliqning metamorfozi; 3) uglerodning biogen migratsiyasi; 4) yadrochada ribosomalarning shakllanishi; 5) lishaynikda suvo't va zamburug'ning o'zaro munosabati; 6) qirg'ovul kenja turining paydo bo'lishi; 7) o'tloqda o'suvchi o'simliklar va o'txo'r hayvonlarning o'zaro munosabati
 A) $a-2,5$; $b-3$
 B) $a-1,6$; $b-3$
 C) $a-5,7$; $b-3$
 D) $a-2,4,6$; $b-7$
47. Birlamchi konsument (a), ikkilamchi konsument (b) umurtqali organizmlar ko'rsatilgan javobni aniqlang.
 1) taqaburun; 2) ko'l baqasi; 3) O'rta osiyo toshbaqasi; 4) qaldirg'och; 5) chuchuk suv gidrasi; 6) botqoq toshbaqasi; 7) hasva qandalasi; 8) kabarga; 9) chigirtka; 10) zuhr
 A) $a-7,9$; $b-4,5$
 B) $a-3,4$; $b-1,2$
 C) $a-8,10$; $b-1,6$
 D) $a-6,10$; $b-3,4$
48. Nomozshomgul o'simligiga tegishli bo'lmagan ma'lumotlarni aniqlang.
 1) gulining qizil rangda bo'lishi retsessiv gomozigota holatdagi genlarga bog'liq; 2) hujayrasida polimeraza fermentlari yordamida polinukleotidlar sintez qilinadi; 3) konsument sifatida oziq zanjiri tarkibiga kiradi; 4) sitoplazmasida 180 g glukozadan achish jarayonida 200 kJ energiya hosil bo'ladi; 5) hujayra qobig'ini tashkil etuvchi polimerning monomeri glukozadan tashkil topgan
 A) 2,5 B) 3,4 C) 1,3 D) 1,4
49. Vegetativ nerv sistemasi bo'limlari va ularning boshqaradigan jarayonlar o'rtasidagi muvofiqlikni aniqlang.
- a) orqa miya nervlari; b) bosh miya stvol qismi nervlari;
 1) sistolani tezlashtiradi; 2) sistolani sekinlashtiradi; 3) oshqozonda shira ajralishini tezlashtiradi; 4) qovuq muskullarini bo'shashtiradi; 5) oshqozon muskullari harakatini susaytiradi
 A) $a-1,3$; $b-2,4$ B) $a-4,5$; $b-2,3$ C) $a-1,4$; $b-2,5$ D) $a-3,4$; $b-2,5$
50. Qaysi kasalliklar nafas olish organlari kasalliklari emas?
 1) rinit; 2) faringit; 3) traxeit; 4) piyelonefrit; 5) botulizm; 6) ateroskleroz; 7) zotiljam; 8) laringit
 A) 4,5,6
 B) 1,2,3
 C) 4,7,8
 D) 4,5,7
51. Odamdagi o'mrov osti muskulining bo'yinning teri osti muskulidan farqini toping.
 1) vegetativ nerv sistemasi orqali boshqariladi; 2) joylashuv ko'ra to'sh-o'mrov so'rg'ichsmon muskul bilan bir guruhga kiradi; 3) joylashuviga ko'ra diafragma muskuli bilan bir guruhga kiradi; 4) gavdaning ko'krak muskuli hisoblanadi; 5) suyakka birikadi; 6) boshning harakatini ta'minlaydi; 7) qo'lning harakatida ishtirok etadi
 A) 1,4,5 B) 1,5 C) 2,6 D) 3,4,7
52. Odam organizmida ishlab chiqiriladigan oqsil (a) va lipid (b) tabiatiga ega gormonlar qaysi javobda to'g'ri ko'rsatilgan?
 1) tripsin; 2) insulin; 3) androsteron; 4) pepsin; 5) somatotrop; 6) melanin; 7) estrogen; 8) xolesterol
 A) $a-2,5,6$; $b-6,8$
 B) $a-4,6$; $b-2,5$
 C) $a-1,5$; $b-7,8$
 D) $a-2,5$; $b-3,7$
53. Sezgi analizatorlari haqidagi noto'g'ri fikrni aniqlang.
 A) *Terining derma qavatida sovuqni va siypalashni sezuvchi retseptorlar issiqni va og'riqni sezuvchi retseptorlarga nisbatan chuqurroq joylashgan.*
 B) *Gipermetropiya keksalarda ko'z gavhari do'ngligining ortib ketishi tufayli yuzaga keladi.*
 C) *Quloqning suyak labirinti bilan parda labirinti orasida perilimfa, parda labirinti ichida endolimfa suyuqligi bo'ladi.*
 D) *Harakat analizatorining oliy nerv markazi bosh miya katta yarimsharlari po'stlog'ining orqa markaziy egatida joylashgan.*
54. Chuchuk suv shillig'i organlarining tuzilishi haqidagi noto'g'ri ma'lumotlarni aniqlang.
 1) yurak qorinchasidan chiquvchi qon tomimining uchi ochiq; 2) paypaslagichlari sezgi hamda ozuqani tutib og'izga yo'naltirish vazifasini bajaradi; 3) mayda tishchalar bilan qoplangan muskulli tilchasi qizilo'ngach ichida joylashgan; 4) jigar ishlab chiqargan suyuqlik oshqozon bo'shlig'iga quyiladi; 5) bir juft tasmasimon buyragining voronkasimon uchi yurak oldi bo'lmasiga ochiladi; 6) tuxum va spermatozoidlar bitta organizmning o'zida hosil bo'ladi
 A) 2,4 B) 2,5 C) 3,6 D) 1,5
55. Butli o'rgimchak oyoq paypaslagichlariga xos xususiyatlarini aniqlang.
 1) xitin po'st bilan qoplanmagan; 2) pastki jag'lar vazifasini bajaradi; 3) sezgir tukchalar bilan qoplangan; 4) yurishda ishtirok etadi; 5) yurish oyoqlariga nisbatan kalta; 6) tuyg'u organi hisoblanadi
 A) 2,3,6 B) 4,5 C) 1,3,5 D) 1,4
56. Alligator bilan bir sinfdagi (a) va begemot bilan bir turkumga (b) birlashtirilgan hayvonlar to'g'ri keltirilgan javobni aniqlang.
 A) *a-gekkon, kobra, gaviyal; b-arxar, g'izol, zuhr*
 B) *a-And kondori, kobra, ilonbo'yin toshbaqa; b-arxar, bizon*
 C) *a-aureliya, kabarga, yelik; b-to'ng'iz, gibbon, oqcha*
 D) *a-kaputsin, kapcha, gatteriya guattara; b-mufflon, g'izol, bizon*
57. Ko'rshapalak haqidagi to'g'ri ma'lumotlarni belgilang.
 1) oldingi oyoqlari salamdraning oldingi oyoqlari bilan o'zaro gomologik organ; 2) o'ljasini havoda og'zi bilan tutib ovlaydi; 3) ko'rgalak bilan bir sinfga mansub; 4) tuxumlaridan jish bola chiqadi
 A) 3,4 B) 2,4 C) 1,3 D) 1,2
58. O'simlikxo'r umurtqali (a), yirtqich umurtqasiz (b) hayvonlarni aniqlang.
 1) maral; 2) tillako'z; 3) kolorado qo'ng'izi; 4) kabarga; 5) miqqiy; 6) falanga; 7) xonqizi; 8) zlatka; 9) biy; 10) qaldirg'och
 A) $a-4,5$; $b-7,9$
 B) $a-1,4$; $b-2,6$
 C) $a-4,10$; $b-8,9$

- D) a-3,8; b-7,9
59. Avtotrof oziqlanish xususiyatiga ega prokariot (a) va geterotrof oziqlanish xususiyati mavjud bo'lgan eukariot (b) organizmlarni aniqlang.
1) ossillatoriya; 2) oltingugurt bakteriyalari; 3) pichan bakteriyasi; 4) shung'iya; 5) rafleziya; 6) qo'ziqorin; 7) midiya; 8) giatsint; 9) parpi
A) a-1,2; b-4,5,6
B) a-2,3; b-7,8,9
C) a-1,2,7; b-6,8
D) a-1,9; b-6,7,8
60. Odam organizmi hujayralardagi silliq endoplazmatik to'ri membranalarda ishlab chiqiriladigan gormonlar qaysi javobda to'g'ri berilgan?
1) tripsin; 2) insulin; 3) androsteron; 4) timozin; 5) somatotrop; 6) melanin; 7) estrogen
A) 3,7 B) 2,5 C) 2,6 D) 1,4
61. Mitozning metafazasida 32 ta xromatidlarga ega hujayralarni aniqlang.
1) drozofila zigotasi; 2) olchanning mikrosporasi; 3) to'g'olchanning murtak hujayrasi; 4) drozofila ichak epiteliysi hujayralari; 5) olcha arxeosporasi; 6) tog'olcha o'sish konusining hujayralari
A) 2,5 B) 3,4 C) 1,3 D) 2,6
62. Quyida keltirilgan madaniy o'simliklar orasidan bitta markazdan kelib chiqqan o'simliklarni aniqlang.
1) tamaki; 2) sabzi; 3) arpa; 4) sholi; 5) ananas; 6) banan; 7) oshqovoq; 8) kartoshka
A) 2,6,8 B) 1,5,8 C) 2,4,7 D) 1,3,6
63. Reduplikatsiya (I) va denaturatsiya (II) uchun mos keluvchi ta'riflarni juftlang.
a) oqsillarning tabiiy holatini yo'qotishi; b) DNKning ikki hissa ortishi; c) xromosoma ayrim qismlarining ortishi; d) xromosoma o'rta qismining ajralishi
A) I-d; II-c
B) I-c; II-b
C) I-b; II-a
D) I-b; II-d
64. Gullari qiyshiq, barglari murakkab tuzilgan o'simliklarni aniqlang.
1) o'tloq sebgasi; 2) yantoq; 3) yeryong'oq; 4) beda; 5) burchoq; 6) partenosis
A) 1,3,4,5
B) 2,4,5,6
C) 1,2,3,6
D) 2,3,4,6
65. Quyidagi meva turlari qaysi o'simlik navlariga xos ekanligini to'g'ri ko'rsatilgan javobni aniqlang.
a) danakli meva; b) rezavor meva; c) don meva; d) qovoq meva; e) ko'sak meva
1) qozidastor; 2) Namangan; 3) Zarafshon; 4) gultish; 5) "Samarqand-3"; 6) bargi; 7) buvaki; 8) sanzor; 9) Namangan-34
A) a-3; b-1,4,6; c-8; d-7
B) a-3; b-1,4,7; c-8; d-2,9
C) a-1; b-4,5; c-8; d-7
D) a-3; c-8; d-6; e-9
66. Rezavor meva hosil qiladigan o'simlik navlarini aniqlang.
1) Zarg'aldoq; 2) Vatan; 3) Farhod; 4) Sohibi; 5) Gultish; 6) Qozidastor; 7) Buvaki; 8) Zarmiton; 9) Obidov; 10) Kattaqo'rg'on
A) 4,5,7,10 B) 1,3,6,9 C) 5,7,8,10 D) 1,2,7,8
67. Makkajo'xori haqida to'g'ri ko'rsatilgan ma'lumotni aniqlang.
A) Poxol poyasi bir metrdan oshadigan, bo'g'imlarga bo'lingan, tik o'suvchi ko'p yillik o'simlik.
B) Urug'dagi murtagi ildizcha, poyacha va ikkita bargchadan tashkil topgan.
C) Gullari mayda, rangsiz, ayrim jinsli, urug'chi gullar so'ta to'pgulida tashkil joylashgan.
D) Chatnaydigan mevasi quruq, etsiz, ko'p urug'li.
68. Zuxrasoch o'simligining sporadan rivojlanuvchi bo'g'inida qanday qismlar hosil bo'ladi?
1) ildizpoya; 2) barg; 3) poya; 4) rizoid; 5) arxegoniy; 6) anteridy; 7) murtak; 8) sorus; 9) sporangiy; 10) gameta
A) 4,6,10 B) 1,2,3 C) 5,6,7 D) 7,8,9
69. Sho'radoshlar oilasiga kiradigan quyidagi o'simliklarni hayotiy shakli bilan juftlab ko'rsating.
a) saksovol; b) teresken; c) qizil lavlagi; d) Turkiston ismaloqi
1) bir yillik o't; 2) ikki yillik o't; 3) buta; 4) yarimbuta; 5) daraxt
A) a-5; b-4; c-2; d-1 B) a-5; b-4; c-2; d-3 C) a-3; b-1; c-2; d-4 D) a-4; b-5; c-1; d-2
70. Evolyutsion taraqqiyot jarayonidagi nisbatan yosh organizmlarni aniqlang.
1) yantoq; 2) zuhrasoch; 3) qirqquloq; 4) oq zamburug'; 5) qo'zidumba; 6) oddiy jag'-jag'; 7) nemalion; 8) ulva
A) 1,6 B) 7,8 C) 2,3 D) 4,5
71. Bitta biografik viloyatda tarqalgan hayvonlarni belgilang.
A) yalqov, tapir, vampir, pingvin, malla revun, shinshila, lemur, emu, vixuxol, skuns
B) kabarga, los, chittak, ot, yelik, bo'ri, kar, vixuxol, qunduz, tustovuq, zubr, maral, yovvoyi, qo'y
C) jirafa, agama, kapachi qush, echkamar, nosorog, zebra, lemur, zubr, martishka, begemot
D) antilopa, tapir, fil, bug'u, qirg'ovul, sezarka, tovus, orangutan, nosorog, echkamar
72. Hind fili va Afrika filining (a), zubr va bizonning (b) kelib chiqishi qanday jarayonlar natijasi hisoblanadi?
A) a-simpatrik tur paydo bo'lish, b-simpatrik tur paydo bo'lish
B) a-allopatrik tur paydo bo'lish, b-simpatrik tur paydo bo'lish
C) a-simpatrik tur paydo bo'lish, b-allopatrik tur paydo bo'lish
D) a-allopatrik tur paydo bo'lish, b-allopatrik tur paydo bo'lish

KIMYO

73. Metall sulfat tuzi o'z massasiga teng massali suvda eritilganda eritmadagi metal kationlarining massa ulushi 13/58 ga teng bo'ldi. Tuzni aniqlang.
($\alpha=1$, gidroliz jarayoni hisobga olinmasin)
A) Na_2SO_4
B) K_2SO_4
C) $CuSO_4$
D) $ZnSO_4$
74. Propantriol-1,2,3 molekulasida tarkibidagi uglerod atomlarining oksidlanish darajasi yig'indisini toping.
A) -5 B) -3 C) -4 D) -2
75. $H_2SO_4 \rightarrow S \rightarrow H_2S$ qatorda quyidagi qaysi xossa ortadi?
A) dissosiyalanish darajasi
B) qaytaruvchilik
C) oksidlovchilik
D) suvda eruvchanligi
76. Bir xil aminokislota qoldig'idan tarkib topgan 48,8 g dipeptid yetarli miqdordagi xlorid kislotada eritilganda gidrolizlanganda 67 g modda hosil bo'ladi. Aminokislota ni aniqlang.
A) valin B) alanin C) glitsin D) leysin
77. 17,8 g α -aminokislota dan 9 g amin hosil bo'lgan bo'lsa, aminokislota ni toping.
A) α -amino 2-metilpropan kislota
B) glitsin
C) β -aminopropion kislota
D) α -aminopropion kislota
78. Maltoza gidrolizidan olingan glukoza massasi boshlang'ich disaxarid massasidan 14,4 grammga ortiq bo'lsa, undan olingan moy kislotaning yetarli miqdordagi Mg metalli bilan o'zaro ta'siridan qancha hajm ($l.n.sh.$) ga ajraladi?
A) 8,96 B) 35,84 C) 22,4 D) 17,92
79. Karbon kislotasi kalsiyli tuzi pirolizidan aldegid olindi. Agar aldegid qaytarilganda olingan spirting bitta molekulasida tarkibida sp^3 -s qoplanishlar soni 8 ta bo'lsa, dastlabki tuzning tuzilishini aniqlang.
1) $(CH_3COO)_2Ca$, 2) $CH_3CH_2COO-Ca-OOCH_3$,
3) $CH_3COO-Ca-OOCH_3$, 4) $CH_3COO-Ca-OOCH_2CH_3$
A) 3 B) 4 C) 2 D) 1
80. $3d^4$ dagi oxirgi elektron uchun kvant sonlari qiymatini (n, l, m, s) aniqlang.
A) 3; 2; +1; -1/2
B) 3; 2; 0; +1/2
C) 3; 1; -1; -1/2

- D) 3; 2; +1; +1/2
81. 33,6 g MeOH bilan 0,3 mol sulfat kislotani yoki necha gramm ortafosfat kislotani to'la neytrallash mumkin?
A) 9,8 B) 6 C) 4 D) 19,6
82. Ksantoprotein reaksiyasi asosida bir mol tirozinga konsentrlangan nitrat kislotaga ta'sir ettirilganda necha gramm sariq rangli dinitrobirikma hosil bo'ladi? (Reaksiya unumi 60%)
A) 271 B) 451,7 C) 162,6 D) 196,4
83. Tarkibida 1 ta sp^3-sp^2 bog' va 16 sp^3 gibrid orbital tutgan benzol gomolog(lar)i nitrolanganda necha turdagi mononitrobirikma hosil bo'ladi? (yon zanjirning nitrolanishi hisobga olinmasin)
A) 6 B) 4 C) 10 D) 8
84. 5:2 mol nisbatda olingan ishqoriy metal va uning gidrididan iborat 13,75 g aralashma mo'l suvda eritilishi natijasida 19,6 g ishqor hosil bo'ldi. Metallni aniqlang.
A) K B) Li C) Na D) Rb
85. Ko'zdan yosh oqizuvchi (1), nafasni bo'g'uvchi (2), qayt qildiruvchi (3) moddalarni aniqlang.
a) lyuzit; b) xlorpikrin; c) fosgen; d) iprit
A) 1-b; 2-d, c; 3-a
B) 1-b; 2- c; 3-a, d
C) 1-a; 2- c; 3-b, d
D) 1-d; 2- c; 3-a, b
86. CO va CO₂ gazlar aralashmasining 16,8 litri (n.sh)da 14,5•N_A dona elektron bo'lsa, aralashmaning massasini (g) toping.
A) 18 B) 36 C) 27 D) 29
87. Ammiak sintez qilish jarayonida reaktordagi bosim 25% ga kamaydi. Boshlang'ich aralashmadagi azot bilan vodorod miqdori stexiometrik nisbatda bo'lsa, reaksiyadan keyin hosil bo'lgan gazlar aralashmasining hajmiy tarkibini aniqlang.
A) 1/9; 5/9; 1/3
B) 3/10; 3/10; 2/5
C) 1/6; 1/2; 1/3
D) 1/4; 1/4; 1/2
88. Noma'lum elementning oxirgi elektronining kvant soni qiymati n=3; l=2; m_l=x; m_s=+1/2. Agar shu qiymatlar yig'indisi 7,5 ga teng bo'lsa, noma'lum elementni aniqlang.
A) Ni B) Sc C) Ti D) Cr
89. 20,3 g MgA₂•6H₂O tarkibli kristallogidrat 39,2 ml suvda eritilganda eruvchanligi 19 g bo'lgan tuzning to'yingan eritmasi hosil bo'ldi. Tuzni aniqlang.
A) MgBr₂
B) MgI₂
C) MgCl₂
D) MgF₂
90. Nitrit kislotaga yordamida aminokislotaga va oqsillardagi qanday guruhni miqdoriy analiz qilish mumkin?
A) -CH₃ B) -COOH C) -C(O)- D) -NH₂
91. Temperatura koeffitsiyentlari 2 va 4 bo'lgan ikkita reaksiyaning boshlang'ich temperaturallari tegishli ravishda 30°C va 20°C ga teng. Qanday temperaturada (°C) ikkinchi reaksiyaning tezligi birinчисinikidan 8 marta katta bo'ladi?
A) 50 B) 40 C) 60 D) 30
92. Eritmada gidroliz jarayonini tezlashtirish uchun qanday jarayonlarni amalga oshirish kerak? 1) eritmani suyultirish; 2) haroratni oshirish; 3) eritmani konsentrlangan holda saqlash; 4) haroratni pasaytirish
A) 2,3 B) 1,4 C) 1,2 D) 3,4
93. MeBr₂ tuzi o'z atomlari sonidan 20 marta ko'p atom tutgan suvda eritilganda bromid anionining massa ulushi 2/7 ga teng bo'ldi. Metallni aniqlang. (α=1, gidroliz jarayoni hisobga olmag)
A) Mg B) Ba C) Ca D) Zn
94. 52 g H₂SO₄ • xSO₃ tarkibli oleumni neytrallash uchun 1,12 mol KOH sarflandi. X ning qiymatini aniqlang.
- A) 0,4 B) 0,1 C) 0,3 D) 0,5
95. Eritmadagi pH qiymati pOH qiymatidan 0,75 marta ko'p bo'lsa, eritmadagi pOH qiymatini toping.
A) 8 B) 10 C) 12 D) 11
96. Quyidagi qaysi moddalar alyuminiy xlorid bilan ta'sirlashmaydi?
A) natriy sulfid
B) natriy sulfat
C) natriy karbonat
D) natriy gidroksid
97. X₂YCl₂+2HCl→2XCl₂+H₂Y reaksiya bo'yicha 54 g noma'lum xlorli moddadan 76 g XCl₂ olingan bo'lsa, hosil bo'lgan H₂Y moddani massasini (g) aniqlang.
[Ar(X); Ar(Y)=3:2]
A) 4,5 B) 5,4 C) 3,6 D) 7,2
98. Tarkibida 0,25 mol AgNO₃, 0,25 mol NaNO₃, 0,25 mol CuSO₄ bo'lgan eritmalar solingan elektrolizorlar tok manbaiga ketma-ket ulangan. Eritmalar 6,7 A tok yordamida 7200 sekund davomida elektroliz qilingan bo'lsa, katodlarda (inert elektrod) ajralgan moddalar massasini (g) mos ravishda aniqlang.
A) 27,25; 0,5; 16
B) 27; 0,25; 16
C) 27,25; 0,25; 16
D) 27; 0,5; 16
99. Noma'lum II valentli element oksidining ekvivalent molyar massasi 28 (g/mol-ekv) ga teng bo'lsa, noma'lum elementni aniqlang.
A) Cu B) Ca C) Mg D) Zn
100. Mo'l miqdordagi uglerod Al₂O₃ va CaO aralashmasiga qo'shib qizdirilganda hosil bo'lgan moddalarga yetarli miqdorda xlorid kislotaga ta'sir ettirildi. Bunda ajralgan gazlarni bromli suv orqali o'tkazilganda idishning massasi 15,6 g ga ortdi. Qolgan gazni yoqish uchun esa 4 mol havo sarflandi. Dastlabki aralashmadagi oksidlarning massalarini g aniqlang. (Havo tarkibida hajm bo'yicha 20% O₂ bor)
A) 13,6; 16,8
B) 54,4; 67,2
C) 27,2; 33,6
D) 27,2; 1,365
101. Furanga 300 °C va Al₂O₃ katalizatori ishtirokida 33,6 litr (n.sh) NH₃ (η=75%) qo'shildi. Olingan mahsulotga ishqoriy muhitda yod ta'sir ettirilganda olingan yodning (η=80%) massasini (g) aniqlang.
A) 320,5 B) 425,6 C) 513,9 D) 252,8
102. Na₂SO₄•xH₂O kristallogidratini ohista qizdirilganda Na₂SO₄•6H₂O tarkibli kristallogidrat hosil bo'ldi. Hosil bo'lgan suv bug'i dastlabki kristallogidrat tarkibidagi suvning 2/5 qismini tashkil etsa, kristallogidrat tarkibini aniqlang.
A) Na₂SO₄•12H₂O
B) Na₂SO₄•15H₂O
C) Na₂SO₄•8H₂O
D) Na₂SO₄•10H₂O
103. xCaCO₃=yCaCO₃+zCaO+zCO₂ ifodada x, y, z, z koeffitsiyentlarning eng kichik butun qiymatdagi nisbatlari 2:1:1:1 bo'lsa, reaksiyaning mahsulot unumini (%) aniqlang.
A) 50 B) 53 C) 170 D) 85
104. Normal sharoitdagi gazning bosimi 4 marta temperaturasi 2,5 marta oshirilganda uning molyar hajmi (litr/mol) nechaga teng bo'ladi?
A) 28 B) 14 C) 5,6 D) 22,4
105. Rux metalli ikki xil konsentratsiyali nitrat kislotalarda eritilganda ajralgan NO va N₂O larning hajmlari teng bo'lsa, reaksiyaga kirishgan Zn larning mol nisbatni aniqlang.
A) 3:8 B) 3:4 C) 2:1 D) 1:1
106. Quyidagi anion bo'yicha gidrolizga uchraydigan tuzlarni ajrating.
1) (NH₄)₂SO₄; 2) K₂CO₃; 3) CH₃COONH₄; 4) NaNO₂; 5) Cu(NO₃)₂; 6) (CH₃COO)₂Ca
A) 2,4,6 B) 1,4,5 C) 1,3,4 D) 2,6
107. Alkan molekulyar massasi uning tabiiyidagi uglerod va vodorod atomlari massalari ayirmasidan (m.a.b) 12 m.a.b ga ortiq bo'lsa, alkanni aniqlang.

A) *etan* B) *butan* C) *pentan* D) *propan*

108. Alkan stexiometrik nisbatdagi kislorodda to'liq yondirilganda olingan gazlar aralashmasining miqdori (mol) dastlabki alkan miqdoridan 9 marta katta bo'lsa, alkanni va uning izomerlari sonini aniqlang. (suv bug'i kondensatlanmagan)

A) *pentan*, 3 ta

B) *geptan*, 9 ta

C) *geksan*, 5 ta

D) *butan*, 2 ta